

CETATEA ȘI SCHITUL NEGRU-VODĂ

RAPORT ADRESAT COMISIUNII MONUMENTELOR ISTORICE ASUPRA ANTICHITĂȚILOR DIN COMUNA
CETĂȚENI, JUDEȚUL MUSCEL

o

Cetatea și schitul zise ale lui Negru-Vodă se află în comuna Cetățenii din Vale, județul

Rucăr-Drăgoslave-Câmpulung-Mățau la Cetatea lui Negru-Vodă.

1. Colțul Bisericii.

Stânci indicând natura terenului pe care se află cetatea și biserica lui Negru-Vodă.

Muscel, pe stânga râului Dâmbovița, la 25 km. spre sud-est de Câmpulung și numai la 4—5 km. de hotarul județului Dâmbovița.

Se află pe albia râului Dâmbovița, străbătută de străvechiul drum al Brașovului-Rucăr-Târgoviște-Brăila și la intersecția acestui mare drum cu drumul lateral ce trecea dela

Se ridică prin urmare, această cetate, la o importantă poziție, favorizată strategic de natura terenului, care determină și regularea drumurilor acestora.

Ca poziție strategică, nicăieri, pe toată întinderea văii Dâmboviței, nu se prezintă o altă mai favorabilă. Dacă treci din valea ei largă

aşa cum se prezintă în regiunea deluroasă a judeţului Dâmboviţa, numai la 4 km.

natural, unde colţii ce se ridică sunt paze naturale în contra oricărui atac, nu era ne-

2. Biserica lui Negru-Vodă.

Zidită într-o stâncă din cetate. ■

departe de hotarul judeţului, valea începe să se strămtoareze din ce în ce, deabia făcându-şi loc prin gâtul strâmt şi stâncile goale lipsite de orice vegetaţie, ce se ridic pe toată faţa munţilor, ca nişte turnuri fantastice de cetăţi şi castele părăsite (vezi fig. 1, 6).—Prăvăliri de mase enorme, stâncoase, în chiar apa Dâmboviţii, transformă, pe o întindere de câteva sute de metri, această vale într-o adevărată câmpie a lui Deucalion. Drumul, astăzi destul de bun, era, nu mai departe de anul 1890, aşa de greu, în cât nu putea fi străbătut de cât călare, după ce se trecea de patru ori prin vadul Dâmboviţii foarte periculos prin repeziciunea apelor. Căruţele deabia îşi făceau loc printre stâncile căzute; astăzi chiar se văd vâgaşurile roatelor lor prin piatră şi sgârietura osiilor pe pereţii strâmtorilor prin care treceau. Pe un astfel de drum a trecut Regele Carol prin 1870, când a contribuit şi la ridicarea bisericii satului.

Pe această poziţie, aşa de bine organizată

voie de o ridicare de cetate ca cele din ţările occidentale.

Ca toate cetăţile Românilor şi această cetate era o *cetate naturală*. Din înălţimile de 200—300 m., la cari se urcă colţii, numai câteva sute de oameni pot opri armate întregi, prin prăvăliri de pietre, a căror putere de distrugere creşte pe măsură ce se rostogolesc din ondulaţie în ondulaţie a terenului. Numai, sus de tot, la spatele *Colţului Bisericii* (vezi fig. 1), pe o poienă înconjurată de toate părţile de prăpăstii drepte ca pereţele, s'a format prin *ziduri* de piatră — azi distruse — un patruleter neregulat, cari desemnau o incintă în jurul câtorva camere şi a bisericii-paraclis scobită în stâncă. Zidurile acestui patruleter (lungi de ca. 70 m.) spre valea Dâmboviţii erau duble.

Care e vechimea bisericii şi cetăţii, şi cum trebuiesc identificate ?

Colţul Bisericii (fig. 1), ca şi colţii cei-

lalți și peșterile de aci, au servit de sigur omului trăitor în caverne, atras spre închinare, în aceste locuri, de măreția spectacolului. O peșteră mică, aflătoare lângă cea în care se află scobită biserica lui Negru-Vodă, prăvălită însă pe jumătate, în o depărtată epocă geologică, păstrează încă *striile* săpate în gangul de piatră ce ducea la o mică încăpere, tăiată în piatră, în care trăia omul preistoric. Enorma piatră cățărata pe vârful Colțului Bisericii amintește de acele *pierres branlantes*, din timpurile druidice.

Trecând în timpurile istorice, aceste locuri sunt legate de primele noastre încercări de a ne organiza ca stat independent; ele ne amintesc de poziții identice, organizate pentru apărare de Basarab Voevod—domnitorul dela Argeș,—și sunt legate de amintirea lui Nicolae Alexandru Basarab, fiul acestui Basarab, care locui mai mult la Câmpulung, unde fu înmormântat (în 1364), care e zugrăvit ca ctitor la mănăstirea Câmpulung și în schitul de

rici ne va da, deci, foarte importante lămuriri pentru cel mai vechiu trecut al nostru.

Biserica e tăiată în stâncă (fig. 2), are 12,08 m. \times 3,80 m. și se împarte într'un pronaos cu o scobitură, în peretele nordic, numit, de tradiție, *altarul păpistășesc al soției lui Negru-Vodă* (fig. 4). Un zid desparte pronaosul de naos.—Se mai compune dintr'un naos, în care, ca în cele mai vechi biserici, sunt zugrăviți ctitorii în dreapta ușii de intrare. Legende, destul de stricate, lasă a se ceti destul de bine deasupra voevodului celui bătrân, cu barba albă, din dreapta ușii: *Іоанъ Никѣсѣнскій Архидіаконъ Кѣрѣва*, iar deasupra celui de alături—care nu poate fi privit decât ca un restaurator, după poziția ce i-o designă această scenă iconografică: *Іоанъ Падръ Нерѣс Кѣрѣва*, (fig. 5). Se mai compune dintr'un altar separat de naos printr'o tâmplă de zid cu trei porți (fig. 3).

Pictura este retușată. S'a trecut cu pensula peste cea vechie. Urme foarte frumoase

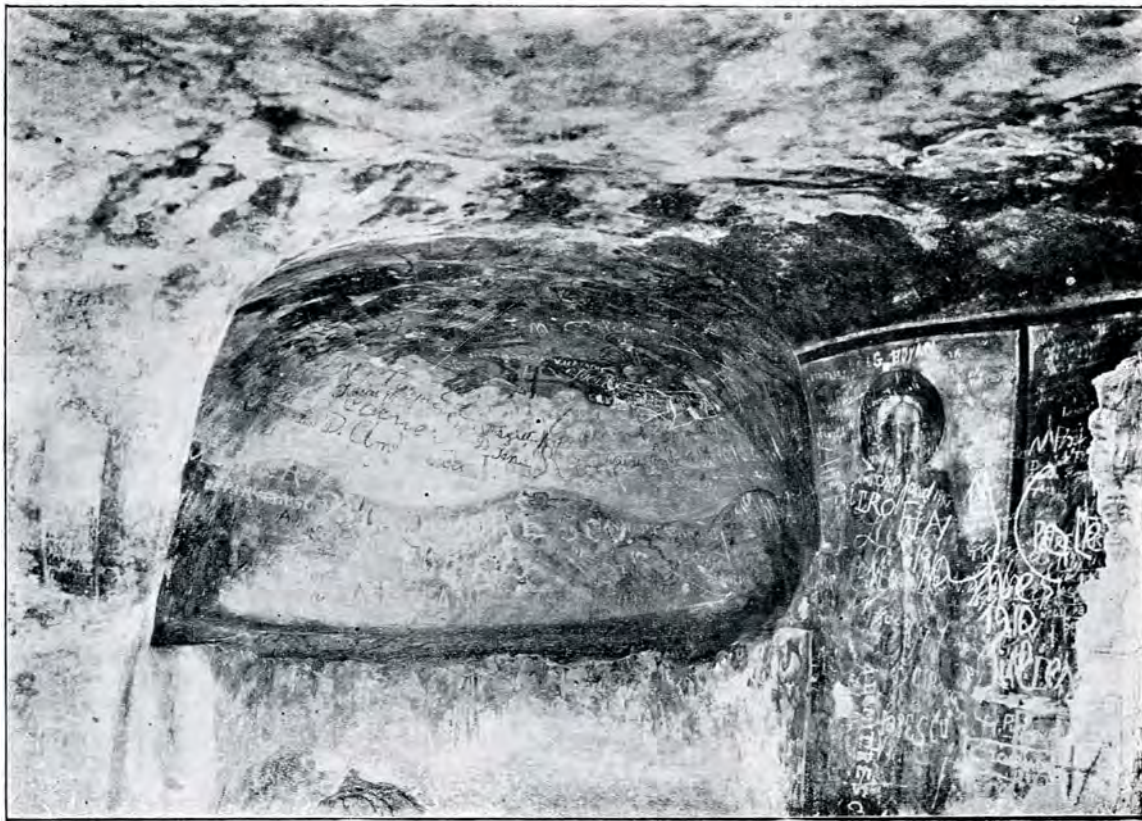
3. Tâmpla altarului românesc din interiorul bisericii lui Negru-Vodă.

piatră din această cetate, a lui Negru-Vodă. Studiarea mai de aproape a acestei bise-

din vechia pictură se mai văd încă jos în dreapta tâmplei (fig. 3).

Existența în pronaos, locul unde stau femeile, a unui *altar papistășesc*, cum îl designă tradiția; existența unui portret mural în dreapta ușii de intrare, locul de onoare al fondatorilor,—designat a fi a lui Niculae Alexandru Voevod, a cărui a doua soție se știe că a fost catolica *Clara*, ne arată că fondator al schitului și cetății a fost fiul lui Basarab Vodă, Alexandru, și ne deslușește confuziunile tradiției, care atribue fondarea schitului lui Negru-Vodă (Radu Vodă), urmașul dintr'a doua generație al lui Alexandru, pe care pictorul l-a pus bine la locul rezervat restau-

În privința cetății, afară de zidurile de care am vorbit, nu se află nicio urmă de vre-o cetate în sensul celei teutonice dela Căpățâneni. Un singur zid, însă, în albia Dâmboviții, spre locul unde începe să se strâmteze locul, bară întreagă vale a Dâmboviții și la nevoie, tot în scop de apărare, servia de stăvilă, pentru umflarea apelor și revărsarea lor în momentul prezentării trupelor vrăjmașe în fața zidului, pentru a le îneca. Acest zid a fost dărâmat prin 1890, cu ocazia facerii actualului drum; urmele se cunosc în maluri. Diferite alte stânci pro-

4. Altarul papistășesc din pronaosul bisericii lui Negru-Vodă.

ratorilor, după Nicolae Alexandru, iar nu la locul de onoare rezervat fondatorilor, în dreptul ușii de intrare.

Concordanța aceasta a cercetărilor arheologice cu cele documentare-istorice va fi foarte importantă pentru determinarea epocii altor clădiri datând din primele timpuri ale statului nostru.

Important este faptul că o mică poiană din apropierea schitului se numește: *la divan*; niște *colți* din fața cetății se numesc *Colții Doamnei* (fig. 6); munții înconjurători cu pădurile spre est: *marginea domnească*.

pice pentru observare se numesc: *la foișoare*.

Această cetate nu poate fi de cât vestita *Cetate a Dâmboviții*; ea e menționată în documente ca loc de vamă între Târgoviște și Rucăr. Pe această întindere de drum nu mai e nici o altă cetate. În satul apropiat Stoenestii, unde s'a retras Mihai Viteazul, pe timpul lui Sinan, nu se văd de cât niște retranșamente pe *malul Brăgeștilor* și peste *Colțul Bufniții*, în *plaiul Bădenilor*, cari nu au însă poziția strategică a cetății acesteia.

În legătură cu aceasta, foarte important este și faptul că locuitorii și satul se numesc

Cetățeni. Am crezut, la început, că e un nume modern, format odată cu curentul de

s'au întronat cuvinte ca cetățean (*citoyen*) odată cu introducerea la noi a frazeologiei

5. Ctitorii schitului Negru-Vodă : Io Radul Negru Voevod și Niculae Alexandru Voevod.

6. Colții Doamnei.

liberalism ce a trecut asupra țării noastre, când

politice. Din documentele studiate am dedus

însă că e vechiu. Tradiția chiar amintește de 6 moși ce păziau vecinătățile : Badea, Miloș, Stoian și Cotea. Un urmaș al acestora, un căpitan, luzbașa Neagoe, este moșul de tulpină al Cetățenilor de azi.

Ca concluzii, am onoare de a cere declararea de monument istoric a pitorescului și patriarhalului schit, de care se leagă cele mai vechi amintiri ale trecutului nostru.

Anexez, odată cu aceasta, frânturi și resturi de arme, ce am găsit în sumarele cer-

cetări ce am făcut, rugându-vă, d-le Președinte, ca prin colecțiunile Com. Mon. Istorice, să se ia măsuri de adunare a întregului material ce ese la iveală. Este destul a spune că în fiecare an se găsesc arme prețioase. În fața zidului de pe Dâmbovița s'au găsit coifuri, zale, spade, cu ocazia făcerii șoselii ; în Cetățenii din deal s'a găsit un mormânt de piatră și o întreagă armură medievală, cari au dispărut spre cea mai mare pagubă a trecutului nostru național.

VIRG. DRĂGHIȚEANU.

P. S. Această cetate a fost vizitată și descrisă în timpurile vechi de Bongars, Paul de Alep și Sulzer.